

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande om ansökan om nätkoncession för ny 145 kV kraftledning mellan Dannemora-Gimo- Harg

Ei:s Dnr: 2017-102434

Bakgrund

Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) har den 13 november 2017 ansökt om tillstånd (s.k. nätkoncession för linje) för rasering av befintlig 70 kV-ledning och byggnation av ny 130 kV-kraftledning mellan Dannemora-Gimo-Harg i Östhammars kommun. Den nya ledningssträckan för kraftledningen förväntas att förläggas som luftledning där nuvarande 70 kV är lokaliserad, förutom vid Gimo och Olandsån där ledningen förväntas att markförläggas på en sträcka på cirka 2,5 km. Då befintlig ledningsgata återanvänds, förutom vid Vattmyren, behövs ingen ny kraftledningsgata förläggas eller ny mark tas i anspråk.

Den ca 30 km långa befintliga 70 kV ledningen mellan Dannemora-Gimo-Harg ingår i regionnätet och är viktig för strömförsörjningen i närområdet men också för regionen som helhet, som reserv vid avbrott. Ledningen byggdes 1915 och är i behov av förnyelse. Vattenfall beskriver att ledningen måste raderas i sin helhet och byggas upp igen i nytt utförande. Samtidigt arbetar Vattenfall med att successivt bygga om 70 kV-nätet i Uppland till ett 130 kV-nät för att öka nätets kapacitet och för att använda en spänningsnivå som är av internationell standard. I samband med förnyelsen planerar därför Vattenfall att ersätta ledningen med en 130 kV ledning (145 Kv, men ledningen kommer köras på 130 Kv). Ledningen kommer dock att tas i drift med 70 kV. Det är idag oklart när en övergång till 130 kV kommer att ske eftersom övergången sker successivt i samband med att ledningar förnyas eller nätet behöver förstärkas.

Alternativa stråk och utformning

Vattenfall presenterade i samrådsunderlaget hösten 2015 ett antal alternativa stråk. Utgångspunkten var att om möjligt återanvända den befintliga ledningsgatan eller samordna med övrig infrastruktur, såsom vägar och järnväg i området. Utgångspunkten var att den planerade ledningen byggs som luftledning. I Gimo är markutrymmet mycket begränsat varför Vattenfall gjorde bedömningen att anslutning av transformatorstationen i Gimo planeras ske med markkabel. Detta har sedan Vattenfall valt att gå vidare med och nu ansökt om nätkoncession hos Energimarknadsinspektionen (Ei).

Kommunens tidigare inlämnade synpunkter

Östhammars kommun har under tidigt samråd 2014 lämnat synpunkter till Vattenfall, liksom vid samrådet gällande alternativa stråk hösten 2015. Under 2016 genomfördes ännu ett samråd där kommunen lämnade ytterligare synpunkter kring föreslagen mer preciserad sträckning.

Kommunens tidigare synpunkter i korthet;

- Kablifiering/markläggning bör göras i och i anslutning till Gimo tätort samt Olandsån med god marginal för att säkra boendemiljö och landskapsbild, gränsen österut minst till och med hela sektion 5 för att skydda och bevara det känsliga området runt Olandsån och respektera landskapsbilden kring ån
- Gränsen för markläggning västerut om Gimo samhälle bör sträcka sig hela sektion 5 samt fram till gränsen för det redan detaljplanlagda området i enlighet med kommunens bifogade bilaga (under samrådet 2016), ca 150 m av sektion 4. Detta innebär en längre sträcka av markläggning än den föreslagna i samrådshandlingarna.
- Betydelsen av att i alla etapper arbeta för minskad strålning/magnetfält kring bebyggelse,
- Använd befintlig ledningsgata i området kring Österbybruk för att skydda värdefulla natur-, kultur- och friluftsintressen,
- Utför markarbeten så de minimerar skador på natur- och kulturmiljöer, t.ex. vid utformning av körvägar och tidpunkt för markarbeten
- Vikten av samordning med kommunen gällande övrig infrastruktur som bredband, VA etc., särskilt inne i samhällen som Gimo och Österbybruk,
- Under projekttiden ska påverkan på framkomlighet och ev. störningar i boendemiljöer minimeras. Information om arbetet ska ges löpande till boende genom tydlig skyltning samt genom uppdateringar på hemsida.

FÖRSLAG TILL YTTRANDE

Östhammar kommun lämnar följande synpunkter på ansökan om nätkoncession, som senast den 29 januari 2018 ska vara inskickade:

Förslagets förenlighet med detaljplaner och områdesbestämmelser

Det slutgiltiga förslaget på ledningsgata som Vattenfall ansöker om tillstånd för följer befintlig ledningsgata, förutom vid *Vattmyren*, där den avviker i sydlig riktning för att öka avståndet till närliggande bostad. Kommunen ser i detta fall positivt på att ledningsgatan flyttas ur ett hälsoperspektiv för boende vid Vattmyren.

Östhammar kommun har noterat att *figur 6* och *figur 7* inte verkar följa vårt önskemål från tidigare samråd, vilket är att gränsen för markförläggningen bör sträcka sig hela sektion 5 samt fram till gränsen för det redan detaljplanlagda området i enlighet med kommunens bifogade bilaga (under samrådet 2016), ca 150 m av sektion 4. Detta innebär en längre sträcka av markläggning än den föreslagna i MKB:n. Kommunen vill att detta ska tas i beaktande i framtida projektering för att inte skapa konflikt med kommunens fastighetsinnehav och framtida möjligheter till utveckling av Gimo västerut

Genom Gimo tätort bör största möjliga hänsyn tas till att ledningsgatan inte gör anspråk på kommunens fastighetsinnehav eller antagna detaljplaner, detta för att inte begränsa framtida planer för Västra Gimo. Därför förespråkar kommunen att kabelgatan genom Gimo görs så liten som möjligt för att tillgängliggöra mark i tätorten.

Miljöpåverkan vid rasering av äldre ledning

I samband med raseringen av befintlig ledning har Vattenfall uppgett att betongfunda-

ment planeras att lämnas kvar i marken. Kommunens ställningstagande är att Vattenfall bör redogöra för ämnena i betongen och presentera om det finns material i betongen som släpps och vittrar ut i naturen över tid. Vid vattentäkter, vattenskyddsområden eller andra värdefulla och skyddsvärda miljöer önskar kommunen en nära dialog med Vattenfall och Gästrike vatten, efter att ämnesinnehållet i betongen presenterats, för att se vilka betongfundament som bör plockas bort, respektive behållas utifrån resultatet kring materialet och om något kan vittra ut.

För betongfundamenten som inte är lokaliserade i vattentäkter, i skog med högt naturvärde eller annat skyddsvärde vill kommunen föra en dialog kring vilka betongfundament som bör plockas bort för att inte riskera eventuella kostnader för en annan part i framtiden. Vårt generella ställningstagande är dock att betongfundamenten ska plockas bort i områden och platser utan utpekade värden, om det inte kräver allt för omfattade ingrepp. Därför måste samråds hållas med kommunen för att kunna fatta ett beslut kring vilka betongfundament som ska plockas bort, när mer information delgetts.

I samband med raseringen av gamla 70-Kv ledningen önskar kommunen att Vattenfall genomför stickprov i jorden vid trästolparna för att se om något ämne vittrat ut i naturen i närheten. Efter resultatet önskar kommunen samråd med Vattenfall kring eventuell sanering, om resultatet skulle visa på att förorening uppstått.

Skyddsåtgärder och övergripande syn på försiktighetsåtgärder

Utifrån ett *vatten- och naturperspektiv* vill kommunen poängtera att på det stora hela ses de skyddsåtgärder som Vattenfall presenterar uppfattas som motiverade och hänsynstagande för att göra minsta möjliga påverkan. Dock vill kommunen lämna synpunkter kring några delar:

Vid vattenskyddsområdet Kyrkholmen i Österbybruk, går den befintliga ledningen genom brunnsområdet, vilket kan ses som en primär skyddszon. Gästrike vatten, som är VA-huvudman, önskar få kännedom av Vattenfall när arbetena kommer utföras inom vattenskyddsområdet eftersom det är i brunnsområdet. De förmedlar en kontaktperson. Gästrike vatten kan kontaktas direkt av Vattenfall, men kommunen kan hjälpa till vid behov i kontakten.

Ur ett *miljöskydds- och hälsoperspektiv* ser kommunen det positivt att skyddsdukar används i vattenskyddsområdet. Utanför vattenskyddsområdet föreslår Vattenfall inga skyddsdukar, utan de befintliga stålstolparna kapas i delar på plats innan de förs bort med lastbil. Det mest önskvärda hade varit om skyddsdukar användes på flertalet ställen, men kommunen inser att det kan anses som för högt ställda krav. Däremot önskar kommunen att skyddsdukar eller andra försiktighetsåtgärder och städning genomförs extra noggrant inom Gimo tätort, vid skolområdet (Vallonskolan och Vretaskolan) samt området väster om skolorna då det är ett viktigt rekreationsområde och skolskog. Att kommunen trycker extra på dessa områden är för att många människor använder skogen vilket gör det extra viktigt att städa noggrant och säkerställa att färgflagor eller andra likvärdiga produkter och ämnen inte sprids eller har spridits i naturen. Kommunen vill att återställningen följs upp efter slutfört arbete för att säkerställa att ingen nedskräpning eller omotiverad åverkan skett.

Något kommunen uppfattar är att MKB:n inte berör är de potentiellt förorenade områden i närheten av ledningsgatan, bland annat vid Österbybruk, vid Vattmyren, inom Gimo tätort samt förutsättningar för skred (siltförekomst) väster om Hargshamn i ledningsgatans absoluta närhet (Se Östhammar kommuns översiktsplan från 2016, s.112). Om de potentiellt förorenade områdena skulle påverkas ska provtagning ske. För de områden som har förutsättningar för skred vill Östhammar att extra försiktighet tas för att

inte körskador ska ske inom områdena.

Skolverksamhet i berört område

Kommunen vill poängtera att *skolverksamheten i Gimo*, vilka är Vretaskolan och Val-lonskolan, ligger i ledningsgatans närhet. Enligt samrådsmaterialet kommer magnetfäl-tets utbredning vid markkabel minska väsentligt, samt att ledningen genom Gimo är placerad enligt Strålsäkerhetsmyndighetens formulerade försiktighetskrav. Vattenfall lyfter även att *en säker strålmiljö och god bebyggd miljö* uppnås. Kommunen kan kon-statera att det håller sig enligt vad som anses vara acceptabla nivåer samt blir till en större förbättring, men vill försäkra sig om att magnetfältets nivåer håller sig inom rim-liga ramar för skolverksamheten. Därför önskar kommunen att Strålsäkerhetsmyndig-heten samt Arbetsmiljöverket ges möjlighet att yttra sig, om de inte redan fått möjlig-heten, om nivåerna.

Sektion 1 och 2: Dannemora till Söder om Österbybruk

Kommunen ställer sig positiv till att befintlig ledningsgata används, likt vi förordnat i tidigare yttrande (2015-09-01) genom sektionerna. Likaså ser kommunen positivt på att breddning försöker undvikas i sektionerna för att inte riskera påverka naturvärdesobjekt inom sträckningen.

Vid vattenskyddsområdet Kyrkholmen får inga arbeten riskera påverka vattentäkten, där grundläggningen av stolpar samt materialval kan påverka grundvattnet. Kommunen ser helst inga arbeten vid vattentäkten, men har uppfattat att tre stycken stolpar pekas ut behövas i vattenskyddsområdet. Om detta inte går att undvika, ska markarbetet utföras så att vattentäkten inte påverkas negativt.

Kommunen vill förordna att Vattenfall undviker breddning i nyckelbiotop och sump-skogar längs sträckan, om tekniska lösningar idag finns att tillgå som nämns att Vatten-fall tittar på i MKB:n.

Området kring Österbybruk har många natur-, kultur- och friluftsvärden. Sträckningen berör flera av dessa bevarandevärden. Markarbetet ska utföras så att värdena påverkas i så liten utsträckning som möjligt. Det kan gälla minimerande av körskador vid tillfälliga skogsvägar, val av tidpunkt för markarbeten etc. Kommunen önskar att dessa åtgärder presenteras i åtgärdsplanen vi får ta del av innan arbetet drar igång.

Sektion 3: Öster om Österbybruk till Brännberget

Kommunen har noterat de försiktighetsåtgärder som presenteras och vill poängtera att körskador och stolparnas påverkan minimeras i största möjliga mån, specifikt inom sumpskogsområden inom sektionen. Likaså önskar kommunen att stolpar placeras på ömse sidor om naturvärdesobjekt nr 16, likt MKB:n presenterar. Annars har kommunen inget att kommentera utan hänvisar till tidigare yttrande.

Sektion 4: Brännberget till Gimo

Kommunen har noterat att omdragningen vid *Vattmyren* skett. Det ses positivt ur ett hälsoperspektiv för närliggande fastighet. Utöver omdragningen vid Vattmyren hänvisar kommunen till tidigare yttrande som lyfter att området används som rekreationsområde, där påverkan bör minimeras för att bevara skogspartiets sociala värden och naturvärden. Markarbetet ska utföras så att de bevarandevärden som finns i området påverkas i så liten utsträckning som möjligt och en allmän försiktighet för att minimera omotiverad påverkan längs sträckningen samt i närheten av Gimo.

Sektion 5: Gimo

Östhammar kommun ser positivt på att markförläggningen sker genom Gimo tätort och under Olandsån. Att markförläggningen följer åtminstone hela sektion 5 österut ser kommunen positivt på för att säkra boendemiljöer, landskapsbilden men också att bevara det känsliga området runt Olandsån och landskapsbilden kring ån. Vid Olandsån råder strandskydd på östra sidan samt västra sidan om ån utanför detaljplanelagt område, vilket betyder att Vattenfall behöver söka dispens hos bygg och miljöförvaltningen. Skulle inte borrning under Olandsån vara möjlig vill Östhammar kommun att samråd ska ske för att hitta en passande lösning med Gimos framtida utveckling och markanvändning.

Likt kommunen tidigare nämnt, så är området väster om Vallon- och Vretaskolan ett mycket viktigt rekreativt område i Gimo och används dessutom som skolskog. Avvägningen av var markläggning av kabel ska påbörjas bör därför samråd med Östhammars kommun så att det finns god marginal till den västra yttre gränsen för rekreativt område. Åter igen vill då kommunen lyfta gränsdragningen för markläggning västerut om Gimo vi beskrivit i tidigare samråd.

Gällande de försiktighetsåtgärder som presenteras anser kommunen att de stämmer väl överens med kommunens syn och anses tillräckliga, så länge de genomförs som beskrivet, samt extra stor hänsyn tas till att minimera påverkan på åkerholmarna.

Sektion 6: Gimo till Harg

Längs med sista sträckan finns naturvärdesobjekt 36, med högt naturvärde där ledningsgatan går igenom området både idag, samt föreslås följa samma sträckning i fortsättningen. Objektet är en betesmark vid Risings gård öster om Gimo vars flora är artrik med flera rödlistade kärlväxter och flera värdefulla äldre träd.

Kommunen uppfattar att det saknas en djupare beskrivning kring hur naturvärdesobjekt 36 kommer påverkas, men också försiktighetsåtgärder för objektet. Några specifika försiktighetsåtgärder preciseras inte, samtidigt som objekt 36 klassas som högt naturvärde med biotop som är regionalt sällsynt. Därför vill kommunen att ett tydligare ställningstagande ska tas inom åtgärdsplanen för hur naturvärdesobjekt 36 ska skyddas mot körskador inom objektet. Kommunen anser att byggnationen i objektet ska följa naturvärdesinventeringens förslag som är att undvika stolpplacering i delarna med värdefull flora samt att utföra arbetet under vintertid när marken är frusen och snötäckt.

I objektet 36 bör också körning utanför befintliga vägar samt ledningsgata minimeras, likt försiktighetsåtgärder som presenteras för objekt 40 och 41. Detta för att minimera skador på de växter som gör att betesmarken har så höga värden. Förutom att naturvärdesobjekten som riskeras påverkas ska markeras ut, vill även kommunen att särskild hänsyn ska tas vid körning för att minimera påverkan på rödlistade arter och särskilt värdefulla naturvårdsarter i objekt 36.

Vidare ska åtgärder i objekt 40 och 41 genomföras under tid på året som inte stör djurlivets häckning och lek. Detta för att skydda fåglar som häckar och har ungar i våtmarken samt groddjur som spelar och leker i dammen. För naturvärdesobjekt 40 bör vägdragning och utökad dikning undvikas, om det är aktuellt för byggnationen. Detta för att undvika att avvattning/uttorkning uppstår. Kommunen uppfattar att naturvärdesobjekt 42 inte behandlas i MKB:n. Om objektet påverkas ska avverkning undvikas i största möjligaste mån.

Kommunen vill också poängtera att riksintresset Hargs bruk finns i området vilket gör det än viktigare att markarbete utförs så de minimerar skador på natur- och kulturmiljöer.

Övriga synpunkter

- Även om den nya kraftledning inte skulle öka tillgången till ström för Hargshamn, önskar kommunen att framtida ledningsdragningar i området tar i beaktande att öka strömtillförseln till Hargshamn för att möjliggöra för framtida utbyggnad.
- Kommunen ser positivt på återanvändningen av nuvarande ledningsgata sker i på den aktuella sträckan för att slippa ta stora mängder ny mark i anspråk. Att ledningen justeras vid Vattmyren ur ett hälsoperspektiv ser även kommunen som positivt.
- Kommunen önskar ta del av *åtgärdsplanen* där alla försiktighetsåtgärder presenteras per bevarandebeslut och ha möjlighet att samråda och tycka till kring de åtgärder som presenteras innan arbetet påbörjas.
- Kommunen vill att koordinering sker med Trafikverket kring frågor som kan påverka framtida arbete och påverkan på ombyggnation av sista delsträckan på väg 288.

Strategienheten har i sitt yttrande samordnat sina synpunkter med bygg- och miljönämnden gällande planering, miljö, teknisk försörjning, naturvärden där såväl sakkunniga, som tjänstemän inom respektive område, bygg- och miljöchef, chef för strategienheten samt miljöchef varit involverade i ärendet.

Eddie Lundgren
Översiktsplanerare